

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 648/2024-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Balalovou, Ružová dolina 10, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-8Csp/68/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-8Csp/68/2017 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B1-8Csp/68/2017 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie v sume **1 300 eur**, ktoré mu **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **713,96 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 648/2024-10 zo 17. decembra 2024 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní označenom v záhlaví. Sťažovateľ zároveň navrhuje, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov a priznal mu finančné zadost'učinenie vo výške 5 000 eur a náhradu trov konania.
2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a vyžiadaného súdneho spisu vyplýva, že sa sťažovateľ žalobou doručenou 30. októbra 2017 pôvodne Okresnému súdu Bratislava I proti žalovanej (poisťovni) domáha zaplatenia sumy 240 eur s príslušenstvom. Okresný súd vydal vo veci 8. februára 2018 platobný rozkaz, proti ktorému podala žalovaná odpor, na základe ktorého okresný súd uznesením z 20. apríla 2018 platobný rozkaz zrušil.
3. Rozsudkom z 19. mája 2022 súd prvej inštancie žalobu zamietol. Sťažovateľ podal proti rozsudku 29. júla 2022 odvolanie. Spis bol 26. apríla 2023 postúpený Krajskému súdu v Bratislave (sp. zn. 3CoCsp/12/2023), ktorý ho prípisom z 29. júna 2023 vrátil súdu prvej inštancie bez rozhodnutia. Dôvodom vrátenia spisu bola potreba opravy nedostatkov spočívajúcich v žurnalizácii spisu a nesprávne uvedené číslo konania v písomnom vyhotovení rozsudku. Po opätovnom predložení spisu (18. decembra 2023) krajský súd uznesením z 30. septembra 2024 rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil s odôvodnením, že súd prvej inštancie sťažovateľovi znemožnil realizovať patriace mu procesné práva v takej miere, že porušil jeho právo na spravodlivý proces.
4. Súdne konanie vo veci sťažovateľa je ďalej vedené mestským súdom pod sp. zn. B1-8Csp/68/2017. V konaní je nariadený termín pojednávania na 20. marec 2025.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ namieta, že ku dňu podania ústavnej sťažnosti sa jeho vec nachádza na súde prvej inštancie a nie je právoplatne skončená. Lehotu siedmich rokov trvania právnej neistoty považuje za neodôvodnenú a poškodzujúcu ho na jeho právach. Neskorá spravodlivosť nie je spravodlivosť. Súd prvej inštancie viackrát vo veci nekonal plynulo, čo konštatoval aj bývalý predseda súdu, a nekonal ani zákonne a efektívne, čo potvrdil aj odvolací súd, keď vrátil spis bez rozhodnutia.
6. Vec nie je právne zložitá. Sťažovateľ svojim konaním nemaril konanie, mal a má záujem na ukončení súdneho sporu a na odstránení právnej neistoty. Žiadnym spôsobom sa nepričinil o neprimeranú dĺžku konania. Zaživa permanentný stres a narastá v ňom pocit nespravodlivého štátu a nedôvera v jeho inštitúcie. Celková dĺžka napadnutého konania už dosahuje ústavne

neúnosnú časovú hranicu, ktorá predstavuje zásah do jeho práv, a preto je podľa neho spravodlivé a okolnostiam posudzovanej veci primerané priznať mu aj finančné zadost'učinenie (5 000 eur).

III.

Vyjadrenie mestského súdu

7. Podpredseda mestského súdu podaním z 20. januára 2025 chronologicky zhrnul doterajší priebeh napadnutého konania. Z tohto prehľadu vyplýva, že prvá sťažovateľom podaná sťažnosť na prietahy v konaní adresovaná v tom čase predsedovi okresného súdu bola vyhodnotená upovedomením z 10. marca 2022 ako dôvodná, keďže došlo k prietahom v konaní z objektívnych príčin, bez subjektívneho zavinenia zákonných sudcov. V poradí druhá sťažnosť na prietahy bola vybavená upovedomením z 25. augusta 2022 s tým, že v časti písomného vyhotovenia rozsudku bola vyhodnotená ako nedôvodná a v časti doručovania rozsudku ako dôvodná. Súd vo veci doručovania rozsudku nekonal bezodkladne, pričom k prietahom v konaní došlo z objektívnych príčin, bez subjektívneho zavinenia zákonného sudcu, a to z dôvodu nadmernej zaťaženia jeho súdneho oddelenia. V nasledujúcom období nezostal súd v konaní nečinný, ale v primeraných lehotách vykonával jednotlivé procesné úkony.

8. Ústavnému súdu bolo predložené aj vyjadrenie zákonného sudcu, ktorý poukázal na postup vo veci po tom, ako mu bola vec pridelená ako zákonnému sudcovi 11. októbra 2021. V rámci chronologického zhrnutia uviedol, že *„16.11.2021 som stanovil termín pojednávania na 16.05.2022 a to s ohľadom na ostatné (najmä reštančné veci), ktoré mi boli dňa 11.10.2021 pridelené na základe dodatku č. 6 k Rozvrhu práce Okresného súdu Bratislava I na rok 2021 a s ohľadom na to, že mi bol spustený nápad v poručenskej agende, ktorú som vybavoval prednostne. Môj pokyn bol predložený spisovej kancelárii dňa 16.11.2021... Neskôr som termín zmenil dňa 31.03.2022 na 19.05.2022 z organizačných dôvodov v súvislosti s vybavovaním poručenskej agendy... Vo veci sa dňa 19.05.2022 konalo pojednávanie, na ktorom som vo veci rozhodol. Od odovzdania veci spisovej kancelárii som spis k dispozícii nemal. Spis mi bol predložený následne až dňa 11.11.2024 po tom, čo bola vec tunajšiemu súdu vrátená z Krajského súdu v Bratislave po odvolacom konaní. V tom čase som v spise evidoval aj žiadosť sťažovateľa o vytýčenie termínu pojednávania... Vo veci som po naštudovaní veci dňa 18.11.2024 dal pokyn spisovej kancelárii na vypravenie predvolania na pojednávanie dňa 20.03.2024 o 09.00 h., čo vyplýva aj z úpravy na č. l. 230, ako aj z elektronickej verzie tejto úpravy, ktorú som nahral do programového vybavenia Register dňa 18.11.2024. Spis s pokynom bol predložený spisovej kancelárii dňa 19.11.2024, čo vyplýva z kontrolnej pečiatky na č. l. 230. Termín pojednávania som stanovil s ohľadom na ostatné prejednávane veci, ktoré už som mal v tom čase vytýčené v mesiacoch január a február 2025. Odmietam, že by som vo veci nekonal alebo spôsobil prietahy v konaní. Termín som stanovil štvrtý (4.) pracovný deň od predloženia spisu (v piatok dňa 15.11.2024 som čerpal dovolenku). Po oboznámení sa so sťažnosťou sťažovateľa som zistil, že spisová kancelária termín pojednávania vypravila dňa 07.01.2025, čo som spisovej kancelárii vytkol. Súčasne to zrejme vysvetľuje to, že sťažovateľ o mnou stanovenom termíne pojednávania nemal vedomosť.“*

9. V závere vo veci konajúci sudca konštatuje, že považuje ústavnú sťažnosť za nedôvodnú aj vo vzťahu k požadovanému primeranému finančnému zadost'učineniu, pretože výška tohto nároku (5 000 eur) je celkom zjavne neprimeraná k výške istiny, o ktorú vo veci ide (240 eur). Tiež je

potrebné pri posúdení okolností veci a sťažovateľom namietaného zažívania permanentného stresu zohľadniť, že žalovaná pohľadávka z titulu poistného plnenia v sume 240 eur je pohľadávkou, ktorú nadobudol sťažovateľ odplatne za 66 eur (so splatnosťou po vymožení), a to dobrovoľne na základe zmluvy o postúpení pohľadávky.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Ústavný súd v zmysle § 58 ods. 3 prvej vety zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že na základe podaní účastníkov a spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd), osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

12. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 118/2019).

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

14. Pri posudzovaní prvého kritéria, a to zložitosti veci, dospel ústavný súd k záveru, že rozhodovanie všeobecných súdov o žalobách v oblasti tzv. spotrebiteľského práva tvorí pomerne rozšírenú a bežne prejednávanú agendu všeobecných súdov. Ústavný súd v prerokovanej veci neidentifikoval prvok skutkovej alebo právnej zložitosti veci. V uvedenej veci nejde o zjavne privilegovaný typ konania (napr. úprava práv a povinností k maloletým, veci týkajúce sa osobnej slobody a pod.). V súvislosti s otázkou významu predmetu sporu pre sťažovateľa je potrebné zdôrazniť skutočnosť (na ktorú poukazuje aj vo veci konajúci sudca), že pohľadávka, ktorá je predmetom napadnutého konania, prešla na sťažovateľa na základe zmluvy o jej postúpení.

15. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným priesťahom.

16. Tretím hodnotiacim kritériom je postup mestského súdu (pôvodne okresného súdu) v napadnutom konaní, pri ktorom ústavný súd vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priesťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

17. Ústavný súd z predloženého súdneho spisu ustálil, že sťažovateľ podal okresnému súdu žalobu 30. októbra 2017. Následne vo veci prebehlo tzv. skrátené konanie, ktoré trvalo od 8. februára 2018, keď bol vydaný platobný rozkaz, do 20. apríla 2018, keď bol uznesením súdu zrušený (uznesenie bolo stranám sporu doručované až v septembri 2018 – nečinnosť 5 mesiacov). V ďalšom období bol okresný súd vo veci nečinný až do 16. apríla 2019 (6 mesiacov), keď nariadil termín prvého pojednávania vo veci na 26. november 2019, ktorý však pre nesplnenie podmienok na jeho uskutočnenie v júli 2019 zrušil. V priebehu júla 2019 až júla 2020 zabezpečoval okresný súd vyjadrenia protistrán, následne určil termín pojednávania na 28. september 2020, ktoré sa aj uskutočnilo. Odročené bolo na 1. február 2021, avšak z dôvodu preloženia zákonného sudcu na súd vyššej inštancie bolo 19. januára 2021 zrušené. Okresný súd bol opätovne nečinný až do 16. novembra 2021 (10 mesiacov), keď aktuálne vo veci konajúci sudca určil ďalší termín pojednávania na 16. máj 2022, na ktorom v merite veci rozhodol. Odvolanie žalovanej bolo okresnému súdu doručené 29. júla 2022, avšak spis bol odvolaciemu súdu predložený až 26. apríla 2023 (po takmer 9 mesiacoch), navyše bol následne 28. júla 2023 v dôsledku nesprávnej žurnalizácie spisu predčasne vrátený súdu prvej inštancie. Po opätovnom predložení veci odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zrušil z procesných dôvodov a vec mu vrátil 9. októbra 2024. Ostatný termín pojednávania je určený na 30. marec 2025. Vec sťažovateľa je tak po viac ako siedmich rokoch od podania žaloby opäť na začiatku, pričom v rámci uvedeného obdobia boli identifikované viaceré obdobia nečinnosti. V okolnostiach danej veci musí ústavný súd zdôrazniť, že čas konania na inštančne nadriadenom súde v prípade zrušenia rozhodnutia z procesných dôvodov ide aj na „vrub“ súdu, ktorému sa rozhodnutie zrušilo.

18. Na podklade uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že postup mestského súdu (pôvodne okresného súdu) v období od podania žaloby do podania ústavnej sťažnosti, ktoré sťažovateľ namietal a ktoré bolo predmetom ústavnoprávneho prieskumu, bol nesústreďený a neefektívny (predčasné predloženie spisu odvolaciemu súdu a následne jeho zrušujúce rozhodnutie) a celková nečinnosť mestského súdu (pôvodne okresného súdu) trvala takmer 3 roky. Súd prvej inštancie nezvolil taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa ako žalobcu v napadnutom konaní. Predovšetkým nečinnosťou mestského súdu (pôvodne okresného súdu) tak bolo v napadnutom konaní porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku nálezu.

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

19. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody s'ťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

20. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd v napadnutom súdnom konaní zistil porušenie označeného základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru mestským súdom (pôvodne okresným súdom), pričom konanie stále nie je právoplatne skončené, prikázal mestskému súdu konať vo veci bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku nálezu).

21. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012). Vo veci s'ťažovateľa podľa názoru ústavného súdu priznanie primeraného finančného zadost'učinenia prichádza do úvahy, pričom ústavný súd pri jeho určení vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných aj EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu.

22. Vzhľadom na konštatovanú nesústredenú, resp. neefektívnu činnosť mestského súdu (pôvodne okresného súdu), ako aj nečinnosť v napadnutom konaní (body 17 a 18 odôvodnenia) doplnil ústavný súd ochranu aj o finančné zadost'učinenie, limitujúc jeho výšku aj vzhľadom na hodnotu nároku predstavujúceho predmet konania na 1 300 eur (bod 3 výroku nálezu); návrhu na priznanie vyššej sumy nevyhoveli výrokom 5 nálezu.

VI.

Trovy konania

23. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia.

24. Pri výpočte trov právneho zastúpenia s'ťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Úhradu trov konania priznal ústavný súd s'ťažovateľovi v rozsahu za dva úkony právnej služby, a to prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie ústavnej s'ťažnosti. Tarifná odmena za jeden úkon právnej služby v roku 2024 predstavuje sumu 343,25 eur a režijný paušál v roku 2024 sumu 13,73 eur. Ústavný súd teda s'ťažovateľovi priznal náhradu za dva úkony právnej služby celkovo teda vo výške 713,96 eur (bod 4 výroku nálezu).

25. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne s'ťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

26. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. februára 2025

Ladislav Dudíťš
predseda senátu